ئەستێرەیەکی گەش لە ئاسمانی سیستەمی پەروەدە و پێگەیاندنی منداڵانمانا، بەداخەوە کەڵ گوێی لێ نەگیراوە

زاهیر باهیر – لۆندۆن
..… * 26/10/2017

فوئاد قەرەداخی مامۆستا و پەروەردکار، ڕۆشنبیر و نوسەر و سوشیالیست ، نەك هەر جێ پەنجەی بە ئەدەب و ڕەخنەی ئەدەبی و سیاسەت وساڵانێکی دوورودرێژی مامۆستایەتی و پەروەردەکردنی منداڵان و کارکردن لە سەنتەری ڕاهێنان و خەمخۆری مامۆستایان و یەکێتی مامۆستایان و نقابەی مامۆستایان و خستنەبەردەمی چەندەها پێشنیار لە ئامۆژگاریکردنی وەزیران و بەڕیوەبەرە باڵاکانی بواری پێگەیاندن و ڕۆشبیری و گەلێك لەمانە زیاتر، دیارە . بەڵی نەك هەر جێ پەنجەی لەو بورانەدا دیارە بەڵکو کارێکی یەکجار جددیشی لە بارەی پەروەردە و پێگەیاندنی منداڵانەوە، کردوە.
فوئاد قەرەداخی هەر لە ساڵی 1972 وەڕ بیری لە گۆڕینی سیستەمی خوێندن و پەروەردە کردۆتەوە، هەر بۆیە لەو کاتەوە ئەوەندە بارودۆخی سیاسی و کەسی و خێزانی خۆی ڕێگای پێدابێت دەستی کردوە بە نوسینی وتار لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی دەوڵەت و گۆڤارە پەروەردەییەکانی یەکێتی مامۆستایانا. خولیای بردنەسەر و بەدەستهێنانی ئەو ئامانجە پیرۆزە لە گۆڕینی سیستەمی خوێندن و پەروەردە و بایاخ و گرنگیدان بە منداڵان و دەرونناسیان و پێداویستییەکانیان و پەروەردەکردنیان لە ڕێگایەکی ڕاستەوە، گەلێکی دیکە لەمانە ، بووە . بۆ ئەم مەبەستەش نەك بە دەیەها وتاری گرنگ و بەپێزی نوسیوە بەڵکو چەند کتێبێکیشی نوسیوە.

لە سەردانەوەی ئەمجارەمدا بۆ کوردستان کە کۆتایی مانگی نیسانی ئەمساڵ، بوو ، [نیسانی 2016] وەکو هەمو جارێك ، دۆنی هاوڕێی دێرین و کەسی نزیکم، کاك فوائاد قەرەداخی کرد . دوای دەمەتەقێ و قسەکردنێکی زۆر لە کۆتاییدا دوو پەرتوکی خۆی کە سەبارەت بە پەروەردە و پێگەیاندنی منداڵ و لێکۆڵینەوە لە سیستەمی خوێندنی هەنووکەیی ،بوون، پێشکەشکردم .

بەڵام تا مانگی پێشوو ، مانگی ئەیلول، بواری خوێندوەیانم نەبوو . من پێشتر هەندێك لە وتارەکانی کاك فوئادم، کە لە فەیسبووکدا ، بڵاوی کردوونەتەوە، بینیبوو. بەڵام هەرگیز سەرنجی بە قەدەر ئەم وتارانەی کە لەم دوو پەرتووکەدا هەیە ، ڕانەکێشاوم .

من لێرەدا نە لەو ئاستەدام کە سیستەمی خوێندن و پەروەردەو ڕۆشنبیری لە کوردستانا هەڵسەنگێنم و نە لە ئاستی هەڵسەنگاندنی نوسینەکانی کاك فوئادیش-دام. بەڵام نایشارمەوە ، کە ئەو دوو پەرتووکەم تەواو کرد ، وەکو خەیاڵ و خەو بوبێت، لام ئاوابوو، پێشتر هەرگیز نەدەگەیشتمە ئەو قەناعەتەی کە باوەڕ بەوە بهێنم ، کە کەسێك ئەوەندە کارامە و مێشککراوە لە کۆمەڵێکی داخراوی وەکو کوردستاندا هەبێت، کە ئەوەندەشی من بزانم کاك فوئاد نەچووەتە هیج وڵاتێکی دیکە و ئەوروپی بۆ وردبوونەوە و لێکۆڵینەوە و لاساییکردنەوەی سیستەمێکی ئاوا لە کوردستاندا. بەڕاستی دەبێت مایەی خۆشحاڵی و دەستخۆشی و پێزانین بێت کە ئێمە کەسێکی وەکو فوئاد قەرەداخی-مان هەیە و نەك هەر ئەوەندە شارەزایە لەو بوراەدا بەڵکو زۆر بە جددیش هەوڵی بۆ داوە ، بەڵام بەداخەوە نەگوێی بۆ ڕاگیراوە و نە قەدریشی زانراوە و نە ئەو هەموو زانیاری و پێشنیار و هەوڵەشی ڕێزی لێگیراوە و کاری پێکراوە.
مەخابن گەلێ ، ئێمە دەمانتوانی بە لانی کەم 3 دەیە سیستەمی خوێندن و پەروەردە وڕۆشنبیریمان ، ئەگەر کاربەدەستان و فرمانڕەوایان ، گوێیان لەو بگرتایە ، ببردایەتە پێشەوە. بەڵام دیسانەوە دەڵێم بەداخەوە، نەك هەر خۆی وەکو کەسێکی ناسراو و خاوەنئەزموون فەرامۆشکراوە ، بەڵکو بایاخیش نەدرا بە ئامۆژگاری و لێکۆڵینەوە و هەوڵەکانیشی . پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە، بەم کارە کێ زەرەر دەکات ، نە خۆیی و نە منداڵەکانی بەڵکو نەوەکانی ئەم چەند ساڵەی دوای ڕاپەڕین، کە ئێستاش هەر دەبێت لە سێبەری پەروەردەی بەعس-دا پێبگەن ، کە گەورەش دەبن کۆپییەکی کۆنەکان دەردەچنەوە.

هەر کەس بە تەنها هەر ئەو دوو کتێبە بخوێنێتەوە بۆی دەردەکەوێت ، گەر ئەو کابرایە لە ئەوروپادا بوایە (هەڵبەتە ئەو کاتە ئەو بۆ منداڵی ئەوێی دەنوسی ، چونکە دەیزانی کە دەبێت چی بنوسێت) بەرهەمەکانی لە بارەی پەروەردە و فێرکاریدا بۆ چەندەها زمان وەردەگێڕرا. بەڵام ئینگلیز وتەنی ” پیاوێك بە هەڵە لە شوێنێکی هەڵە لە وەخت و سەردەمێکی هەڵە” . ئەوە فوئاد قەرەداخی-یە
لە بریتانیا زۆر لەسەر پەروەردە و فێرکردن دەنوسرێت بەڵام زیاتر بواری پەروەردەیی منداڵەکان و دەروونناسیانە ، بزنس و

ئامادەکردنیانە بۆ بزنس، ڕێزگرتن لە کوڵتوری سەقەتی ئێمەمانانە ، یادکردنەوەی پوچگەرایی و بۆنەی تورەهات و گوێگرتن لە بەهاو سەرکەوتنی جەنگ و کوشتارگەلێك کە بە ملیۆن خەڵکی تیادا بووە بە قوربانی ، نەك ئامادەکردنیان و تێگەیاندنیان بۆ داخوازییە زەروورییەکانی کۆمەڵ و تاکەکانی .

پەرتوکێک، کە من بزانم لە سەر پەروەردە نوسرابێت و بۆ چەندزمانی ئەوروپی غەیری ئەوروپی وەرگێڕرابێت ، کتێبەکەی پاولۆ فرێرییە کە لەم دوایەشدا کاك جیهاد حەمەکەریم کردی بە کوردی وکاك فوئادیش پێشەکییەکی تێر و تەسەلی بۆ نوسیوە . من وەرگێڕانەکەی هاوڕێ جیهاد و ئینگلیزییەکەشیم خوێندوە، بڕوا بکەن ئەو کتێبە بە دەیەکێکی وتار و نوسینەکانی کاك فوئاد سوودبەخش و گرنگ نییە . من لێرەدا نامەوێت لەسەر ئەو کتێبە بدێم چونکە من بە نامەیەکم بۆ هاوڕێی دێرینم، جیهاد ، کە کۆپییەکیم بۆ کاك فوئادیش نارد ، ڕای خۆمم لەسەر کتێبەکە، دەربڕیوە، بەڵام هەر ئەوەندە دەلیم خۆزگە کاك جیهاد و ئەوانەی دیکەمان کە بە تەنگ پەروەردە و فێرکردنەوە دێین کارمان لەسەر پرۆژەکەی کاك فوئاد بکردایە و تاکو لە پرۆژەیەکی سەرکاخەزی فەرامۆشکراوەوە بکرایەتە پرۆژەیەکی کارا و زیندوو . جێگای داخە نەك هەر باڵادەستانی پەروەردە و فێرکردن ئەو پرۆژەیان پشتگوێ خست ، بەڵکو تەنانەت نەیانتوانی ئەو کتێبانەی کاک فوئاد لە کتێبخانەی پەروەردە وقوتابخانەکانی سەرەتایی و بنچینەیی دانێن و هەر هیچ نەبێت داوا لە مامۆستاکان بە جددی بکرێت کە بیخوێننەوە . ئەمەش کە نەکراوە جێگای کەسەرێکی گەورەیە و دەبێت باجەکەی بدەین. بەڵام ئێستاش هەر زووە و نەچووە و بچێ، چونکە هیچ گۆڕانکارییەك بۆ گۆڕینی پەروەردە و سیستەمی خوێندن نەکراوە ، بۆیە دەتوانرێت ئەو پرۆژەیەی کاك فوئاد کاری جددی لەسەر بکرێت تاکو بخرێتەگەڕ پێش ئەوەی کە دوو نەوەی دیکەش بە سەقەتی پەروەردە بکرێت.

*خوێنەری بڕێز من ئێم وتارێم لێ 26/10/2016 دا نوسیوێ . بۆ تێواوبوونی ناردم بۆ کاك فوئاد تاکو ڕای وێرگرم . ئێو لێ وێڵامدا ئێم پێیامێی بۆ ناردم کێ دێیبینیت. لێبێر ئێوێ وێستام لێ بڵاوکردنێوێی بێڵام ئیتر بیانویێك نابینیم لێ دواخستنی زیاتری، بۆیێ بڕیارم دا کێ بڵاوی بکێمێوێ.

برای بێڕێزم کاك زاهیر بێهیوای خۆشیتانم .. ببورێ لێدواکێوتنی وێڵامێکێم بێهێی کێشێی کۆمپیوتێرێوێ . دێستێکانت خۆش بێ نووسینێکێت ، سوپاسی هێستت دێکێم . لێڕاستیدا هیچ شتێکی وێهام نێکردووێ ، زوربێی کاتێکان زرووف رێگرم بووێ ، بارودۆخێکێ

ئەولەویاتی نوێی هێناوەتە پێشەوە کەژیانی خەڵک گرنگترینیانە. پرسەی خوێندن لە داڕماندایە ، هەتا ئەم دەسەڵاتەش هەبێت ئومێد بە چاکبوونی نییە ، بەڵێ گۆڕانکاریی پەروەردەیی لەهەموو کاتێکیتر زیاتر پێویستە بۆ گۆڕانکاریی سەرلەبەری ئەم کۆمەڵگایەوە ، لەبەر ئەوە هەر ریفۆرمێک سەرەنجامەکەی سەرنەکەوتن دەبێت . بەڕای من بڵاوکردنەوەی نووسینەکەت دوابخەیت بۆ هەلومەرجێکی لەبارتر ، ئەگەر هەر ویستیشت وەک دەنگێک کەهەست بەکەمووکووڕیەکان دەکات بڵاوی بکەیتەوە ، ئەوا دوو گۆڕانکاریی تێدابکەیت باشە : ١) هەرچی مەدحێکی منی تێدایە ، هەوڵەکانم وەک کەسێکی ئاسایی پەروەردەیی باس بکەیت ، ٢) ئەو بڕگەیەی لێ لابەیت کە پەیوەندی بە پاولۆ فرێرییەوە هەیە چونکە هەرگیز من لە ئاستی ئەودا نیم ، ئەو کەسێکی گەورەی پەروەردەییەو ، من تەنها دەتوانم لە بواری پەروەردەدا قوتابییەکی ئەو بم . لەگەڵ ئەوپەڕی ڕێزو خۆشەویستیم .
لە وەڵامیدا منیش ئەم پەیامەم بۆ ناردەوە:

یەکەم : من حەز دەکەم واز لە تەوازوعی بێنین پێویستمان بەوە هەیە بە پێچەوانەی کەڵچەرەوە کاربکەین کە لەمانەش پێزانینی ئەرکو دڵسۆزی خەڵکییە کە لە ژیاندان نەك کە مردن ، ئەو کاتە ستایشیان بکەین و کتێبیان لەسەر ڕەشبکەینەوە ، من زۆر ڕقم لەم نەرێتەیە چونکە ئەمە نەك هەر بێ ماناشە بەڵکو زەرەرمەندیشە . لەمەنانش گرنگتر بەڵکو ئەم نوسینە ببێتە ئاوڕدانەوەیەك لە تۆ لە لایەن کەسانێکەوە کە ئێستا دەیانەوێت شتێك سەبارەت بە پەروەردەو پێگەیاندان بکەن و تاکو خۆت لە ژیانتا ماویت ، بتوانن بگەڕینەوە بۆ خۆت دەربارەی ئامۆژگاریی و شیکردنەوەی قوڵتری مەبەستی نوسینەکانت. سەبارە بە داواکارییەکەت ، بمبەخشە کە من ناتوانم بە قسەت بکەم . دووهەم : من کە ئەمەم نوسیوە پەیوەندی بە خزمایەتی و کەسایەتی و هاوڕێیەتییە وە نییەو تۆ شایستەی زۆر زۆریت نەك چەند دێڕێك کە لەلایەن منەوە دەنوسرێت کە خوا دەزانێت چەند کەس دەیخوێنێتەوە . سێیەم : تۆ لە باولۆ باشترت نوسیوە باولۆ کادیری حیزبە زیاتر لە پەروەردەکار، موحازەرەی حیزبی وتوتەوە لەبری کارکردن لەسەر تەواوی پەروەردەی منداڵان ، گەر شتێکیشی لەو بوارەدا کردبێت ، هەر بۆ تەرویزی فکری حیزبییانە بووە نە شتێکی دیکە . بەڵام ئەوەی کە باولۆی کرد بە ناسراو ئەو کتێبەی نەبوو بەڵکو ئەو پڕوپاگەندە گەورەرەی کە لە لایەن ماشێنی حیزبییەو بۆی دەکرا کە زیاتر لە سەدەها حیزب لە جیهاندا پشتگیری دەکرد . بەڵام تۆیەکی کەم دەرفەت لە وڵاتێکی خاپورکراو و کۆمەڵێکی داڕزاوو و کۆمەڵێ حیزبی بە خوێنی سەریی یەك تینوو بوو ، نەك هەر خۆت بویتە

قوربانی بەڵکو مێتودی پەروەدەکارییەکەشت بوە قوربانی ، دەنا تۆ ئەگەر لە باولۆ بەتواناتر نەبیت دڵنیابە بە پێی ئەوەی کەمن لەسەر هەردووکتانم خۆێندۆتەوە ، کەمتر نیت . کە بڵاوم کردەوە – دوای وەڵامەکەی تۆ سەبارەت بە هەلومەرجی بە دەرەفەت- ، دەتوانم تێبینییەکەی تۆ لە دامێنی نوسینەکەوە وەکو خۆی دانێمەوە ، کە ئەمەش وەکو ڕێکەوتنی نێوانی کابرای کوردەی دەستومۆچی سوار و پیادەکەی ، لێدەکەین . هیوام خۆشی و تەندروستی باشە بۆت .